

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopiše do odpovedi. — Udje „Katal. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Nezaprete reklamacije so poštno proste.

Mladeniški shod pri Sv. Trojici v Slov. gor.

Slovenski Velehrad je predsednik Zveze slovenskih mladeničev pretečeno nedeljo imenoval Sv. Trojico v Slovenskih gorah. Ta prispeleba ne velja, če se gre za sloves obojnega svetišča; saj hraní Velehrad enega izmed najdragocenejših slovenskih zakladov — telesne ostanke nesmrtnega sv. Metoda. Ne velja tudi z ozirom na število mladeničev, ki so se na teh dveh krajih v neposredno preteklem času zbrali k svojemu zborovanju; v Velehradu se je na dan sv. Petra in Pavla zbralo 5000 katoliških čeških mladeničev, pri Sv. Trojici pa seveda veliko manj, toda z ozirom na slovenske razmere jako veliko število. Popolnoma pa je opravičena primera, če pogledamo na naziranje in na stremenje čeških in slovenskih mladeničev: na Velehradu kakor pri Sv. Trojici isto srčno navdušenje za „vero sveto in domovino drago“, povsod ista plemenitost v mišljenju, ista požrtvovalnost in odločnost v dejanju.

Trojška mladeniška slavnost se je ob ¼10. uri začela s pridigo v cerkvi, koje ogromni prostori so skoraj bili napolnjeni. Propovednik gospod bogoslovni profesor dr. Josip Hohnjec je razložil versko stran programa Z. S. M., ki teži za tem, da utrdi in poglobi pri svojih članih krščanski svetovni nazor in jih vnema za izpolnjevanje verskih dolžnosti in za vdanost napram Bogu v srcu in življenju. Na kratko je tudi označil plodonosno delovanje sv. Cirila in Metoda, ki sta svojo požrtvovalno vnemo za slovensko narodno stvar črpala iz vse oživljajoče katoliške verske ideje. Mladeniški najposnemaj sijajni zglede slovenskih blagovestnikov, potem njih navdušenje ne bo ostalo samo v besedi, temveč se bo pretvorilo v nepotrebno dejanje, ki z neomajno vztrajnostjo končno doseže zmago.

Slovesno sv. mašo je služil vlč. gosp. pater gvardijan Miklavž Meznarič z asistenco dveh patrov.

Popoldansko zborovanje je bilo napovedano za 1. uro. Med tem je prišla nevihta, ki pa ni stresla iz oblakov mnogo tistega ledenega zrnja, ki se ga kmet tako boji, temveč je prijetno ohladila in osvežila zrak. Ob ¼2 otvori zborovanje predsednik trojiške Mladeniške zveze Franc Sisko ter iskreno pozdravi vse navzoče. Podpredsednik S. K. S. Z. dr. Hohnjec prevzame vodstvo shoda in izmed

navzočih imenoma pozdravi č. g. gvardijana in pa ostale č. gg. patre, ki so se veliko trudili in žrtvovali za današnjo slavnost, zastopnika telovadne organizacije iz Ljubljane g. Vojteha Jeločnik (in Fr. Puc, in zastopnika koroških mladeničev Jož. Krol. Potem razpravlja o narodni strani programa Z. S. M.: „za domovino drago.“ Ljubezen do domovine in materinskega jezika je naravna; kdor je nima ali jo celo izprevrže v mlačnost in sovražstvo, greši proti naravi. Domovinska ljubezen je nepopolna, če je samo v srcu in besedah, predvsem mora biti v dejanju. Naš narod more rešiti in mu sredi med sovražniki zagotoviti obstanek edino le izobrazba in gospodarska utrditev. V tej dvojni smeri se mora gibati mladeniška organizacija, da izpolni svoj narodni namen. Naposled prinaša Z. S. M. pozdrav S. K. S. Z. za Stajersko: pristrčni pozdrav matere svoji najljubši hčeri.

Navdušeno pozdravljen nastopi Franc Zebot, predsednik Z. S. M. V vznesenih besedah vspehuje mladeniče-tovariše za boj proti sovražnikom vere in domovine. Sv. Trojico smemo imenovati slovenjgoriški Velehrad. „Na tem našem Velehradu“, pravi, „smo se zbrali mladeniči slovenski, da počastimo god slovenskih apostolov sv. Cirila in Metoda. Sovražnik preži na nas od vseh strani, hoče nam vzeti najdražje, kar imamo: krščansko vero in drago našo domovino. Proti temu sovražniku moramo zastaviti vse sile, da nas ne ugonobi. In kakšno naj bo naše orožje?“ Govornik priporoča lastnosti, ki jih je našel na ljutomerskem shodu dr. Krek in dodane še dve drugi. Ti sta: Veselje do dela in veselje do boja. Našemu ljudstvu manjka pred vsem izobrazbe in samozavesti. Naša sveta dolžnost je, da mu to dvoje pridobimo. Izobrazba se naj širi z našimi društvi, s shodi ter z dobrim, poštnim berilom. Treba je pa tudi enkrat za vselej dati slovo oni pasji ponižnosti, ki jo moremo opažati pri našem ljudstvu napram oholim tujcem. Ker pa imamo toliko nasprotnikov, treba nam je tudi veselja do boja. Naši pradedje so se dolgo vrsto let pogumno bojevali s Turčinom. Tudi mi imamo dva sovražnika, ki nista prav nič boljša od Turčinov. Eden je naš stari znanec, obleden v široke hlače nemškutarstva, drugi pa njegov bratec, še mlad pobit iz novejših dobe, ki ima ovit okoli glave pisani turban liberalizma. Vsakomur je znano, da imata oba dva eden in isti satanski namen, odtujiti naš mili slovenski narod od vere krščanske in ž njo vred iztrgati našemu ljudstvu iz srca tudi ljubezen do

materinega jezika in prekrasne naše domovine. In proti tema sovražnikom velja torej naš neizprosni boj. Tri svetinje naj bi imel vsak slovenski mladenič in sicer: 1. versko prepričanje v srcu, 2. ljubezen do naroda osobito v dejanju in 3. jekleno značajnost povsod. Mladeniča, ki ga dičijo te tri svetinje, lahko s ponosom imenujemo diko naše ljube domovine. Konča z lepimi besedami: „Dragi mojil! Od Boga imamo svojo mladost. Zdravi smo, mladi, krepki, čili in pogumni. Vseh svojih mladih moči pa nimamo zato, da bi ž njimi lenarili ali pa razpolagali v slabe namene, ne, vse naše sile in kreposti imamo za to, da služimo ž njimi vzvišenejšim ciljem, Bogu in domovini. V tem smislu naprej, tovariši! Naprej mlada kri slovenska!“

Ko se je poleglo viharno odbravanje, ki je sledilo Zebotovim besedam, spregovori na vsestransko željo g. gvardijan Miklavž Meznarič in pojasnuje narodno delovanje sv. Cirila in Metoda in nezabnega našega škofa Slomšeka; naposled pripoča v pristrčnih besedah mladeničem medsebojno ljubezen in edinost v delovanju.

Z uprav velikanskim navdušenjem sprejeta nastopita zastopnika krščansko-socialne telovadne organizacije v svojih slikovitih uniformah. Načelnik Zveze telovadnih odsekov g. Vojteh Jeločnik razpravlja o pomenu telovadbe za razvoj telesa in duha. Od Sokola smo se ločili, ker se je iz njegovih vrst vsaj indirektno izbacila vera. Mlada je se naša telovadna organizacija, dobro leto stara, pa krepka, in napreduje od dne do dne. Naj bi se tudi na Stajerskem, kjer se razmere ugodne, ustanovljali telovadni odseki. Čuke nas imenujejo. Ne strašite se liberalnih nesramnosti! Čuk je smrtna ptica in pomenja smrt liberalizmu.

G. Franc Puc, tajnik Zveze telovadnih odsekov, govori bolj o organizaciji. Povsod naj nas vodi narodna zavest. Organizirajmo se! Če delamo, ne vlecimo vsak na svojo stran, temveč urejene morajo biti naše čete! Pod orožje in orožje! Skupnega sovražnika imamo, skupno udrihajmo! Zasnujmo velikoslovensko mladeniško organizacijo. To bo v prid celemu našemu narodu in tudi sovražnika prisilimo k spoštovanju. Mladina verna in narodna, zdrava in čila na duši in telesu, je porok za boljšo bodočnost našega naroda.

Ko se je poleglo dolgotrajno in hrupno odbravanje, naglašal predsednik dr. Hohnjec vsestranski napredek naše organizacije, ki se kaže tudi v tem, da se dandanašnji ni več treba polibera-

Podlistek.

Zgodovina Jarenine v Slov. gor. in zajedno kmetijskega stanu na Spodnjem Stajerskem.

Gabriel Majcen.

(Dolge.)

XI. Od 1790 do 1848.

Polovico te dobe zavzemajo francoske vojske. Na Stajerskem so Francozi bili štirikrat: 1797, 1800, 1805 in 1809, zadnji dve leti tudi v Jarenini. Zapiskov, ki bi nam o neljubih gostih našega kraja povedali kaj natančnejega, sicer nisem mogel zaslediti, vendar se v ljudstvu živi spomin na nje; posestnik Smirmaul (to ime se je pred Jožefom II. zvalo Mastenj) se baje shranjuje francosko sabljo in posestnik Platajs na Poličkem vrhu mi je pravil sledečo dogodbico: „Prišla sta dva Francoza, konjika, tudi k moji babici in nekaj zahtevala, rekoče: „Opsa, opsa!“ Babica so se jih zbalili ter takoj začeli plesati in skakati po sobi, misleč, da jima ugodijo. Ker se vojaka, ki nista nehala kričati: Opsa!, nista kazala zadovoljna, je babici le prišlo na um, da želita česa drugega. Prinesli so jima zdaj to, zdaj ono, a na vse sta odvrnila: Opsa! Končno jih peljeta v škedenj ter pokazeta, da želita ovsa.“

1804 je vladar avstrijskih dežel si pridela slovenski cesarja in s tem Avstrijo povzdignil v cesarstvo. 1806 je nemško cesarsko krono, ki so jo od 1273 do malih izjem bili nosili Habsburžani, odložil,

na to je nemško cesarstvo razpadlo in Avstrija bila izven okvira Nemčije, torej postala samostalna država.

1817 je cesar zapovedal katastro Marije Terezije popraviti, narediti nove mape (ki se služijo zdaj) in dačo razdeliti na novo. 1819 se je ustanovila c. kr. kmetijska družba za Stajersko.

1812 je v Jarenini učiteljsko službo nastopil Anton Udl. Ker ni imel stanovanja, se mu je to naredilo iz šolske sobe v mežnariji, soba za šolo pa najela v hiši Vrblacevi. 1816 se je na mestu stare mežnarije postavilo enonadstropno poslopje za dvo-razredno šolo. Učni jezik je seveda bil nemški; v čitanju in pisanju slovensčine so nekateri skrbni starši dali otroke poučevati po posebnih osebah, ki so se nahajale v župniji; ko je za dekana prišel v Jarenino Francišek Čepe (1835), se je v prvem razredu začel veronauk učiti slovenski; 1839 je službo prvega učitelja prevzel Karol Udl, sin Ant. Udla; bil je vzoren učitelj, ki se zdaj tu živi v blagem spominu.

1823 so k dekaniji še pripadle župnije: Svičina, Sv. Jurij ob P. in Spillfeld, ki se je pa 1858 priklopila dekaniji lipniški; 1840 se je zgradilo novo župnišče.

1846 je začela železnica teči skoz jareninsko župnijo.

1848 je po Avstriji zavel veter, ki je v mladi veledržavi ustvaril ono svobodnostno, deloma blagodarno, deloma pogubonosno ozračje, v kojem živimo še danes. Ena prvih posledic tega dejstva je bila, da je razmerje podložništva, v kojem je dotlej bil kmet do graščinske gospode, nehalo; s tem je ob enem bil konec tlaki in desetini in kmet je kot dr-

žavljan bil z vsakim drugim enakopraven. Jareninska graščina n. pr., ki je imela podložnike na Jareninskem vrhu, v Jareninskem dolu, na Spod. Gradšču, v Sentjurskem dolu, na Ročici, na Spod. in Gorn. Hlapju, na Vajgnu, v Zmrzleniku, na Poličkem vrhu, v Gačniku, v Kaniži, in še po nekaterih drugih občinah Spod. Stajerja, zlasti v ljutomerski okolici, je tem kmetom kakor čez noč nehala biti gospodar in ostalo ji je le to, kar je pred 1848 sama dala obdelovati (213 oraov); sicer pa od gospode najetega kmetijskega zemljišča vsled odredbe cesarice Marije Terezije v Jarenini kakor na vsem Stajerskem sploh ni bilo niti enega več; kar je kmet obdeloval, je bila že itak njegova lastnina. Pač pa se je moral zavezati, gospodi za činž, desetino in tlako dati odškodnino. To je bil dolg in težaven račun, ki pa se je naredil že pod slavno vlado našega sedanjega cesarja Franca Jožefa I.

XII. Od 1848 do danes.

Ta račun (odkup kmetijskih posestev) je vlada vzela v roke in reči se mora, da je kmetu bila prijateljica. Prvič je vrednost činža, desetine in tlake nastavila zelo nizko, n. pr.: 1 dan nekdanje nedoločene osebnosti tlake s 3 eno tretj., 4 dve tretj. kr., določene z 10—14 kr., tlake z 1 parom volov s 4 dve tretj.—6 kr., z 1 parom konj s 7 eno tretj.—8 dve tretj. kr. stare veljave; drugič marsičesa v račun niti vzele ni, in tretjič mu je plačevanje tako olajšala, da skoro ni čutil, kdaj se je odvezal od gosposke: od cenilne svote, ki je po raznih občinskih ostala, je prvo polovico imela plačati dežela iz vseh svojih davkov, torej tudi iz davkov obrtnikov, uradnikov I. dr., in le drugo polovico kmet sam in sicer v 20 letih.

